

Ο πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας

Από τον Φεβρουάριο του 2022, όταν η Ρωσία εισέβαλε παράνομα στην Ουκρανία, η ΕΕ έχει στηρίξει το Κίεβο, καταδικάζοντας την επίθεση της Μόσχας, επιβάλλοντας κυρώσεις στους υπευθύνους και παρέχοντας οικονομική και υλική στήριξη στην Ουκρανία.

Σ' αυτό το επεισόδιο, θα ρίξουμε μια ματιά στην κατάσταση, όπως έχει διαμορφωθεί από την αρχή του πολέμου.

Σύμφωνα με την αποστολή παρακολούθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ στην Ουκρανία, μέχρι το τέλος του 2023, σχεδόν δύο χρόνια από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, είχαν σκοτωθεί περισσότεροι από 10.000 Ουκρανοί άμαχοι, ενώ είχαν τραυματιστεί περίπου 20.000 άνθρωποι.

Ο πόλεμος οδήγησε επίσης σε ανθρωπιστική κρίση, καθώς χιλιάδες Ουκρανοί αναγκάστηκαν να μετακινηθούν σε άλλα μέρη της χώρας ή διέφυγαν στο εξωτερικό. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες αναμένει ότι η κατάσταση αυτή θα συνεχιστεί και το 2024, ιδίως στις ανατολικές και νότιες περιοχές της χώρας, όπου οι βομβαρδισμοί και οι επιθέσεις σε υποδομές έχουν γίνει πια μέρος της καθημερινότητας.

Τους επόμενους μήνες περισσότεροι από 14,5 εκατομμύρια άνθρωποι στην Ουκρανία θα χρειαστούν διάφορα είδη ανθρωπιστικής βοήθειας. Σήμερα υπάρχουν περίπου 6 εκατομμύρια Ουκρανοί πρόσφυγες σε ολόκληρη την Ευρώπη και ο αριθμός αυτός αναμένεται να παραμείνει σταθερός, καθώς κάποιος θα συνεχίσουν να αναζητούν προστασία σε χώρες της ΕΕ, ενώ άλλοι θα επιστρέφουν στην Ουκρανία.

Παράλληλα, ο πόλεμος έχει προκαλέσει καταστροφικές επιπτώσεις στην ουκρανική οικονομία. Μόνο το 2022 το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της Ουκρανίας μειώθηκε κατά το ένα τρίτο, ενώ η ανεργία αυξήθηκε ραγδαία. Σε κοινό έγγραφο που δημοσίευσαν τον Μάρτιο του 2023, και στο οποίο γινόταν ένας απολογισμός της κατάστασης που επικρατούσε στην Ουκρανία μετά τον πρώτο χρόνο του πολέμου, η ουκρανική κυβέρνηση, η Παγκόσμια Τράπεζα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και ο ΟΗΕ εκτιμούσαν ότι η χώρα θα χρειαστεί περισσότερα από 380 δισεκατομμύρια ευρώ για την ανασυγκρότηση και την ανάκαμψή της. Πρόκειται, βέβαια, απλώς για εκτιμήσεις και για μια προσπάθεια να αποτυπωθεί το μέγεθος των ζημιών που έχει προκαλέσει ο πόλεμος στη χώρα.

Εκτός όμως από τις ανθρώπινες απώλειες και τις επιπτώσεις στην οικονομία, η σύγκρουση έχει και μακροπρόθεσμες συνέπειες για το περιβάλλον. Σύμφωνα με το Υπουργείο Προστασίας του Περιβάλλοντος και Φυσικών Πόρων της Ουκρανίας, από την αρχή του πολέμου έως τα μέσα Ιουλίου του 2023, οι περιβαλλοντικές ζημιές που έχει προκαλέσει η εισβολή της Ρωσίας ανέρχονταν σε περίπου 53 δισεκατομμύρια ευρώ.

Το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον τόνισε, σε έκθεση που κατάρτισε, ότι η Ουκρανία έχει να αντιμετωπίσει διάφορες περιβαλλοντικές προκλήσεις: τις τοξικές ουσίες από τα χημικά, τα πυρομαχικά και το πολεμικό υλικό, τις συγκεντρώσεις ρύπων στον αέρα, τη γη και το νερό, καθώς και τις ζημιές σε αστικές περιοχές και στο φυσικό περιβάλλον. Ο πόλεμος έχει επίσης επιφέρει προβλήματα στην αγροτική παραγωγή της Ουκρανίας, η οποία είναι ζωτικής σημασίας, όχι μόνο για την οικονομία της ίδιας της χώρας, αλλά και για την παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια.

Οι σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της Ρωσίας είναι τεταμένες από το 2014, όταν η Ρωσία προσάρτησε παράνομα την Κριμαία, ενώ από τότε έχει στηρίξει αυτονομιστικές ομάδες στην Ανατολική Ουκρανία, έχει οργανώσει εκστρατείες παραπληροφόρησης και έχει παραβιάσει επανειλημμένα τα ανθρώπινα δικαιώματα στο εσωτερικό της. Από την εισβολή της 24ης Φεβρουαρίου του 2022, η ΕΕ έχει σταθεί στο πλευρό της Ουκρανίας. Συγκεκριμένα, έχει εγκρίνει 11 πακέτα πρωτόγνωρα σκληρών κυρώσεων σε μικρό χρονικό διάστημα, τα οποία είχαν ως στόχο να πλήξουν βασικούς τομείς της ρωσικής οικονομίας, καθώς και τις πολιτικές ελίτ της χώρας. Κυρώσεις επιβλήθηκαν επίσης και στη Λευκορωσία και το Ιράν, ως απάντηση στην εμπλοκή τους στον πόλεμο.

Πολλές έρευνες και πολλές συζητήσεις έχουν γίνει για το ποιος είναι ο πραγματικός αντίκτυπος που είχαν οι κυρώσεις στη ρωσική οικονομία. Παρά προβλήματα που έχουν εμφανιστεί, οι αναλυτές θεωρούν ότι οι κυρώσεις έχουν ήδη πετύχει τρεις σημαντικούς στόχους: πρώτον, έχουν στείλει στο Κρεμλίνο το ισχυρό μήνυμα ότι η Δύση παραμένει ενωμένη, δεύτερον, έχουν υποβαθμίσει μόνιμα τη στρατιωτική δύναμη της Ρωσίας και, τρίτον, έχουν πλήξει σοβαρά την οικονομία και τον ενεργειακό της τομέα, με επιπτώσεις που αναμένεται να είναι μακροπρόθεσμες. Ωστόσο, οι περισσότεροι ειδικοί προειδοποιούν ότι ο αντίκτυπος των κυρώσεων δεν είναι αρκετά σοβαρός για να περιορίσει την ικανότητα της Ρωσίας να συνεχίζει τον πόλεμο κατά της Ουκρανίας και επισημαίνουν ότι θα πρέπει να ληφθούν επιπλέον μέτρα για να γίνουν οι κυρώσεις πιο αποτελεσματικές.

Πέρα από τις κυρώσεις κατά της Ρωσίας, η ΕΕ παρέχει επίσης και οικονομική βοήθεια στο Κίεβο. Συνολικά, από την έναρξη του πολέμου μέχρι το τέλος του 2023, η στήριξη της ΕΕ προς την Ουκρανία και τον λαό της ανήλθε σε σχεδόν 85 δισεκατομμύρια ευρώ. Το ποσό αυτό περιλάμβανε οικονομική, ανθρωπιστική, έκτακτη δημοσιονομική και στρατιωτική στήριξη από την ΕΕ, τα κράτη μέλη και ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθώς και πόρους που διατέθηκαν για να βοηθήσουν τις χώρες της ΕΕ να καλύψουν τις ανάγκες των Ουκρανών που κατέφυγαν εκεί για να ξεφύγουν από τον πόλεμο.

Την 1η Φεβρουαρίου του 2024 οι διαπραγματευτές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου συμφώνησαν να συγκροτηθεί ο μηχανισμός με τίτλο «Διευκόλυνση για την Ουκρανία», μια έκτακτη δέσμη μέτρων ύψους 50 δισεκατομμυρίων ευρώ. Ο μηχανισμός αυτός θα βοηθήσει μέχρι το 2027 την Ουκρανία να ανακάμψει από τον πόλεμο και να εκσυγχρονιστεί. Η συμφωνία προβλέπει επίσης την πιθανότητα η Ρωσία να θεωρηθεί πλήρως υπεύθυνη και να πρέπει να πληρώσει για τις τεράστιες ζημιές που προκλήθηκαν από τη σύγκρουση.

Αμέσως μετά την ειδική συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δήλωσε τα εξής:

SOUNDBITE Von Der Leyen - ENGLISH ORIGINAL LANGUAGE

«Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επιβεβαίωσε για άλλη μια φορά την ακλόνητη δέσμευση της Ευρώπης να σταθεί στο πλευρό της Ουκρανίας. Όλοι γνωρίζουμε ότι η Ουκρανία μάχεται για εμάς. Γι' αυτό και θα τη στηρίξουμε με την απαραίτητη χρηματοδότηση και θα της παράσχουμε την πολυπόθητη σταθερότητα που της αξίζει. Η ενίσχυση της Ουκρανίας με 50 δισεκατομμύρια ευρώ μέσα στα επόμενα τέσσερα χρόνια στέλνει επίσης ένα πολύ ισχυρό μήνυμα στον Πούτιν».

Στην πρώτη από τις δύο ολομέλειες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που έγιναν τον Φεβρουάριο του 2024, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ τόνισε ότι τα 27 κράτη μέλη έλαβαν την απόφαση για τη σύσταση του νέου μηχανισμού ομόφωνα και ότι το ποσό που θα διατεθεί είναι μέσα στα όρια του προϋπολογισμού της ΕΕ.

Από το 2014, όταν η Ρωσία προσάρτησε παράνομα την Κριμαία και τη Σεβαστούπολη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει υποστηρίξει την επιβολή αυστηρών κυρώσεων. Συγκεκριμένα, έχει καταδικάσει την επιθετικότητα της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και έχει απαιτήσει να επιβληθούν πιο γενικευμένες κυρώσεις που θα εφαρμόζονται καλύτερα από αυτές που ισχύουν σήμερα. Επιπλέον, έχει ζητήσει να δημευθούν τα ρωσικά περιουσιακά στοιχεία που έχει δεσμεύσει η ΕΕ και να διατεθούν για την ανοικοδόμηση της Ουκρανίας.

Τον Απρίλιο του 2022 η πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Ρομπέρτα Μέτσολα έδειξε την υποστήριξη της ΕΕ προς την Ουκρανία, καθώς ήταν η πρώτη κορυφαία αξιωματούχος της ΕΕ που επισκέφτηκε το Κίεβο μετά την εισβολή της Ρωσίας. Στο Στρασβούργο, δύο χρόνια μετά την έναρξη του πολέμου, η πρόεδρος Ρομπέρτα Μέτσολα δήλωσε τα εξής:

SOUNDBITE Metsola - ENGLISH ORIGINAL LANGUAGE

«Λίγες εβδομάδες μετά την αρχική εισβολή μίλησα εκ μέρους των βουλευτών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Κίεβο, ενώπιον της Βερχόβνα Ράντα και δίπλα στον πρόεδρο Ζελένσκι. Έδωσα μια υπόσχεση εκ μέρους όλων μας ότι θα σταθούμε στο πλευρό της Ουκρανίας και του λαού της για όσο χρειαστεί. Τα τελευταία δύο χρόνια η Ευρώπη έχει τηρήσει αυτή την υπόσχεση. Θα την τηρήσουμε λοιπόν και τώρα. Η πολιτική, οικονομική, στρατιωτική, χρηματοδοτική, ανθρωπιστική και διπλωματική μας υποστήριξη παραμένει σταθερή».

Το Κοινοβούλιο έχει επίσης στηρίξει τις προσπάθειες της Ουκρανίας να γίνει υποψήφια χώρα για ένταξη στην ΕΕ. Οι ευρωβουλευτές κάλεσαν τα κράτη μέλη να ξεκινήσουν τις σχετικές διαπραγματεύσεις, κάτι που τελικά έγινε τον Δεκέμβριο του 2023.

Η διαδικασία ένταξης της Ουκρανίας στην ΕΕ θα είναι μακροχρόνια, διότι εκτός από την ενσωμάτωση των νόμων και των κανονισμών της ΕΕ στην εθνική νομοθεσία της Ουκρανίας, θα πρέπει να πραγματοποιηθούν και κοινωνικές αλλαγές στη χώρα. Θα πάρει χρόνο, αλλά ο δρόμος προς την ένταξη της Ουκρανίας στην ΕΕ είναι πλέον ανοιχτός.

Μπορείτε να ακούσετε περισσότερες εκπομπές στο Europarl Radio, το διαδικτυακό ραδιόφωνο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.